

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singlarici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 44.

— Sibiu, Sambata 31/12 Juniu. —

1880.

Cestiunile agrarie ale Transilvaniei in diet'a Ungariei.

Irlandi'a Ungariei, numita in limb'a diplomatica si heraldica marele principatu alu Transilvaniei, e pusa érași la ordinea dilei, mai virtosu din punctu de vedere alu economiei politice si nationale. Asia: ceea ce este Irlandi'a pentru Angli'a, este si Transilvani'a pentru Ungari'a, si precum e tractata Irlandi'a, totu asia e si Transilvani'a. Analogi'a, daca si nu este perfecta, e inse in totu casulu fórte apropiata.

Sambata in 5 Juniu s'a datu in desbaterea meritoria a dietei ungueresci, proiectulu de lege relativu la regularea proprietatiloru in Transilvani'a. Sunt trei luni de candu acésta cestiune vitala pentru tíera si poporu fu discutata mereu in colónele acestui diariu alu nostru, nu numai de càtra redactiune, ci si mai virtosu de càtra càtiva juriconsulti fruntasi, atátu inainte càtu si dupa cele doue conferentie de advocati, tinute in Clusiu si in Sibiu. Memorialu-petiitiunea esita din conferentia, este asemenea cunoscuta lectoriloru nostrii. Remane acum cá se vedemu, in ce modu si in ce spiritu au decursu desbaterile parlamentare ungueresci asupra acelor cestiuni agrarie, din caus'a caroru au cursu intr'o lunga serie de generatiuni atâtea vali de sange, lacuri de lacrimi omenesci si — atátu inainte, càtu si mai virtosu dela 1437, 1514, 1600 incóce s'au devastatu adeseori parti intregi de tieri.

Cà insusi gubernula a fostu in fine convinsu de inportanti'a cestiunei, se cunósce atátu din inpregiurarea, cà comisiunea dietale resturnase mai totu proiectulu primitivu de lege, datu ei in discussiune, fara cá ministrulu justitiei (dr. professoru) Pauler se se prea oppuna, precum si cà in dio'a de antaiu toti optu ministrii, Tisza, Trefort, Szapáry, Orczy, Pauler, Szende, Ordodi, Kemény au asistatu la desbateri, éra doi insi au luat si cuventulu, precum se va vedea mai la vale.

Desbaterea se incepù prin discursulu pre càtu de calmu, pre atátu de convingatoriu alu dlui advocatu Parteniu Cosma deputatu dela Beiusiu. Pana candu vomu avea ocaziune de a reproduce cuventarea sa dupa insemnarile stenografice, premitemu acilea numai atáta, cà dn. Cosma constatà, cum dupa resturnarea proiectului ministeriale, pentru

desbaterea celui esitu dela comisiune si pusu astadi la ordinea dilei, s'a lasatu deputatiloru numai una di spre a'lu studia; si fiindu-cà nu exista alta cestiune de inportantia mai mare, decâtu sunt acestea cestiuni agrarie, dsa cere amanarea desbateri meritorie pana la tómma, pentru-cà publiculu se aiba timpu de o studia, cu atátu mai virtosu, cà in legi agrarie de se va stracura o singura decisiune rea, coprinca intr'o linia de cuvente, ar potea se aiba urmarile cele mai blastemate.

Dupa Cosma luà cuventulu deputatulu Alexiu Bokros dela Clusiu (nepotu de fiu alu lui Bucuru din Sacele, fostu odinóra castelanu in fortaréti'a Branu distr. Brasiovului). Dn. Bokros in calitatea sa de raportoru si chiaru redactoru alu proiectului de lege, negà cà cu noulu proiectu s'ar face publiculu vreo surprindere, cà-ci cestiunea insasi este pusa de noue ani la ordinea dilei; apoi regularea insasi ajunse a fi de cea mai mare urgentia, si a mai indelungí solutiunea ei, ar insemna cà voiesce cineva se ia responsabilitate fórte grea asupra sa. (Asia este, cestiunile agrarie nu sunt noue, ci fórte vechi, nu de noue, ci de 99 de ani, dara tornarea ei in forma de lege este numai de 9—10 dile; apoi aci este cestiunea. N. Red.)

Alexandru Csanády constatà, cá si P. Cosma, cà deputatiloru s'a datu timpu abia de 48 óre pentru studiarea proiectului de lege, si cere prelungirea acestui terminu.

Adolfu Zay deputatu sasu din Transilvani'a, negà cà 48 de óre nu ar fi fostu de ajunsu pentru acelu studiu si cere cá se se ia in desbatere.

Csanády se simte vetamatu prin unele expresiuni ale lui Zay si le respinge cu manier'a sa cunoscuta, carele fatia cu adversariulu seu, nu prea apuca nimicu cu manusi de metasa.

Georgiu Papp, prea bine cunoscutulu oratoru din comitatulu Salagiului, alaturandu-se la opiniunea lui Cosma, combate totu-odata procedur'a gubernului observata la asternerea mai multoru proiecte de legi fórte delicate din natur'a loru, de ex. precum a fostu si legea, prin care invetiarea limbei magiare se impune cu forti'a. Sperandu cà preste puçinu ne va veni si acestu discursu in testulu seu originale; mai adaogemu aci numai, cà dn. ministru Tisza respunse deputatulu G. Papp

totu in cunoscut'a sa maniera amerintiatóre, precum se va vedea mai tardiu.

In aceeași di au mai participatu la desbaterile acestea com. Bela Bánffy protestandu in contra presupunerei, cá si cum aristocrati'a ar cugeta se mai rapésca pamentu dela celelalte clase de locuitori, cà-ci ei voiescu numai regularea. A mai esitu si ardelénulu Gabr. Ugron cu unu amendamentu, pe care inse i l'a modificatu com. Melchioru Lonyay. Dupa unu apellu caldurosu facutu din partea referentelui (raportoru) Bokros in numele fraternitatiei dintre unguni si romani si dupa unele espicatiuni date de ministrulu justitiei dr. Pauler, punendu-se la votu luarea in consideratiune a proiectului de lege, acela se adópta de base a desbateri speciale.

Din decursulu acelor desbateri se mai adevirera doue lucruri care merita cá se si-le insemne toti locuitorii tíerei, càti au vreo proprietate de pamentu, éra acelea sunt: 1. cà ministerulu trebuie se stringa frenele geometriloru, nici se mai ia in servitiu ómeni ignoranti; 2. cà ministrulu justitiei se increda causele agrarie la judecatori calificati de ajunsu pentru cá se scia judeca dreptu, enuntiandu sententie conforme legiloru in celu mai strinsu intielesu. Ministrulu Pauler a promis; acésta inse nu insemna, cà locuitorii se amble cu ochii inchisi. (Va urmá.)

P. S. Inprumutamu si noi dela colegulu nostru „Telegrafulu romanu“, telegram'a urmatóre, pe care o au primitu din B.-Pest'a.

„Desbaterea proiectului despre raporturile urbariale transilvane, dupa trei dile s'a terminatu eri. Legea primita este mai buna decâtu proiectulu gubernului, dar totusi destulu de rea pentru tierani. Procedura incuisitorie introdusa preste totu; inse modu de aperare destulu de largu. Remedii pana la curtea suprema in tóte cestiunile meritorie, precum si in cea de permissibilitate la segregare. Schimbarea enclaveloru — fara edificii — permissa, inse numai cu pamentu. In privinti'a ingineriloru ministrulu provocatu de Cosma a declarat, cà la alegerea loru voru incurge ambele parti. Intentionat'a institutiune a espertiloru perma-

Foisiór'a „Observatoriului“.

Episóde din viéti'a episcopului Joanu Popu de Lemeni.

(Urmare.)

4. Diet'a din 1842. Alta petitiune romanésca.

Tíera asteptá cu totu dreptulu si cu sete mare, cá monarchulu se mai incerce odata cu o dieta compusa totu dupa sistem'a vechia, absurda si asupritóre, cá dóra in a trei'a incercare membrii ei s'aru si mai apucá de lucruri serióse. Totusi sute si mii dintre locuitori inca mai dormiau, nesciindu nimicu pe lume despre orice se intempla inpregiurulu loru. Cu atátu erá mai destépta o parte considerabile din aristocrati'a, mai multi popi si professori calvinesci, ciocoi dela curtile boieresci si functionarii. Intre acestia si intre conspiratori di Ungari'a cu Kossuth in frunte, se stabilise o corespondentia si comunicatiune fórte regulata. Dara si sasi scuturasera multu din flegm'a loru, si vedindu-se amerintiati cu nimicire din partea magiarismului, pusera umeru la umeru spre a se aperá din respoteri cu tóte mijlócele si pe tóte calile. Ei isi inpartisera fórte bine pe cei mai de frunte barbati ai loru între Sibiu, Clusiu, Vien'a. Capitaluri nu le lipseau. Ei aveau si organulu loru centrale, universitatea (specie de dieta) sasésca. Doue diarie politice in Brasiovu si Sibiu cu alte trei literarie, luptandu cu tóte pedecelate aruncate in cale prin censur'a preventiva rigorósa, propagau idei luminatórie pre càtu se potea; éra ce nu mergea cu ajutorulu pressei, se implinea cu celu mai bunu rezultatu prin caletorii si conveniri, adunari literarie, trimestrali politice, conveniri pe la bisericu, in scrisu prin graiulu viu, cu o diligentia si devotamentu, precum nu se mai veduse nunci la sasi in 50 de ani.

Déca dupa Iosifu II subt reactiunea ce a urmatu, adormisera chiaru si sasi si partea cea mai mare din magiari, pana ce nu'i intiepase comitele Stefanu Szecheni cá cu o furca de feru, in càtu sarira dreptu in susu, — apoi ce erai se astepti dela romani, a caroru stare se potea asemená bine cu unu pamentu negru si grasu, preste care ai resturnatu lespedi de pétra, sub care, déca le ridici la o parte, vedi tóta érb'a nu numai incoltita, resarita, dara si crescuta in càtu-va, inse turtita la pamentu si ingalbinita, in lipsa de lumina si caldura. Ridica greutatea deasupra ei si in câteva septemani abia vei mai cunósce loculu pe care au fostu lespedile, cà-ci plantele s'au ridicatu, au inflorit si s'au coptu. A fostu o idea din cele mai fericite acea nascuta pe la 1836 in tipografi'a dela Blasiu, transplantata apoi la Brasiovu, cà romanii din acésta monarchia se se faca luntre si punte, spre a'și deschide si ei unde-va unu organu de publicitate, presa nationale romanésca, si inca asia, cà déca nu s'aru potea nicairi in Transilvani'a, unulu séu doui din ei se'si cerea noroculu in Bud'a pe urmele lui Petru Maioru si mai tardiu ale lui Damascenu Bojince, séu chiaru in Vien'a. Dat'a Ddieu de s'a potutu deschide la Brasiovu in a. 1836 „Gazet'a de Transilvani'a“ si „Fóir'a pentru minte, ánima si literatura,“ singuru prin unu contractu inchiariatu între junele professoru Georgie Baritiu si tipografulu Ioanu Gött, de origine germanu din Francfurt la M., venitu in patri'a nóstra numai in a. 1832, prin urmare inca neinfectatu de dissensiunile si uréle nationali de aici, de unde apoi urmá totuodata unu altu bine mare, cà acelea doue mici organe de presa nu aveau se'si multiamésca existenti'a loru la nimeni altulu, la nici o partida séu particulariu, ci numai labórei celoru doui individi, unulu cu pén'a, celalaltu cu tipariulu, si in-braciosiarei nationale a lectoriloru romani.

Déca romanii erau preparati puçinu séu nici-decum pentru dietele din 1834 et 1837, apoi diet'a a trei'a,

deschisa in 15 Novembre 1841, continuata cu câte-va prorogari preste totu anulu 1842 pana in Febr. 1843, o primira si ei cu ochi mai bine deschisi. Patru ani de dile (1 Jan. 1838—1 Jan. 1842) inteligenti'a romanésca avu ocaziune de a'si inprumutá ideii, de a se informá multu puçinu despre starea critica in care ajunsese tíera intréga, si de pericolulu nimicirii ce amerintiá pe natiunea romanésca, aici prin magiarismu, dincolo prin despotismulu rusescu, éra ceea ce nu se potea castigá prin modest'a sa pressa, o suplinea si ei dupa inpregiurari, prin conveniri de ocaziune. Unu lucru nu erá in stare se pricépa mai multi romani in acea epoca: planulu fixu alu opoziitiunei magiare de a se rupe cu totulu de càtra Austri'a si a declará Ungari'a de independenta. Pricépea inse si ei altu-ceva, cà barbati de statu ai Austriei carii se aflau la putere, numai de sila mare faceau progressulu câte o concesione, si cà cu aceia sunt de acordu fórte multi magiari in frunte cu partid'a aristocratica conservativa din Ungari'a si Transilvani'a. Noi inse o patiramu atunci cá odinóra spaniolii cu oulu lui Columbu: nu aflámu formul'a cu care se ne denotamu situatiunea aceea; nu sciámu se ne dicemu mai nici unii: „Avemu se alegemu între despotismulu austro-ungurescu si între rebeliunea magiara.“ Cà-ci in realitate acésta erá semnatur'a timpului. Diet'a din 1842 ingrecata de ideii si planuri revolutionarie, a preparatu spiritele mai cu dea-dinsulu pentru anulu 1848, care la noi erá se vina de siguru si fara revolutiunea din Paris, pentru-cà ce nu a implinitu 1842, a terminatu diet'a a patr'a din 1846/7, intru care majoritatea lucruse cá orbita de Ddieu, spre perirea sa si a tíerei, éra minoritatea ce avea fruntea se se dica „liberala,“ in locu se stinga, torná oleu pe focu.

(Va urmá.)

nenti, alesi de comisiunea administrativa, cu totul cadinta — remane usulu de astadi. Spesele segregarei le pórta fostii posessori; ale comassarei ambele parti. Candu comassarea cu segregarea sunt combinate, tóte spesele se pórta comunu. Proportionarea nu se estinde asupra fundului regiu; pentru acestu pretiu deputatii sasi au spriginitu intru tóte cu votulu si cu cuventulu pe deputatii magiari transilvani. Lupt'a deputatoru romanu P. Cosma, George Pap, Strevoiu si Mihali fara resultatu, inse memorandumu juristoru romanu a folositu multu si a insuflatu respectu. Totu resultatulu ajunsu se póte atribui comisiunei juridice, si cu deosebire deputatulu Teleszky. Comisiunea si in parlamentu a luptatu cu zelu pentru dreptate."

Din Bucovin'a.*)

(Urmare.)

Dreptu este, cá biserica greco-orientala din Bucovin'a are unu fondu de milíone, asia numitulu „fondu religionariu greco-orientalu.“ Dara d-lu Baritiu pare a cunosce mai deaprópe starea actuala a acestui fondu. Lasu deci se urmedie aici — in scopulu lamuririi acestei cestiuni — raportulu comitetulu convocatoriu de „prim'a adunare poporala in caus'a autonomiei bisericesci dreptu-credinciose din Bucovin'a tinuta in Cernautiu in 11/23 Juniu 1870,“ care raportu fu cetitu de presedintele comitetulu convocatoriu — gloriosulu bucovinenu Georgiu Hurmuzachi — inaintea unei multimi de poporu dreptu-credinciosu adunatu in localitatile „societatii pentru dare de semnu“ de langa gradina publica cam in numeru de 300—400, intre care cá la 180 de preoti, mai toti patronii bisericesci, amploiatu, invetiatori si orasieni din tóte orasiile tierii.**)

Raportulu suna asia:

„Domniloru si fratiloru! Au fostu unu timpu, in care poporulu asteptá binele seu numai dela locuri mai inalte; si nici nu potea se face astfelu, cá-ci tóta puterea fiindu adunata in man'a stapanitorulu, elu puneu singuru la cale trebile imperatiei si hotará singuru despre binele si sórtea poporulu.

Acelu timpu au trecut. Prea induratulu imperatu a inpartitu — in inalt'a sa intieptiune si marinimie — de buna voia acea putere cu poporulu, dandu-ni „constitutiunea,“ legi fundamentale de statu (strigari entusiaste de: se traiésca!), prin cari ni se fagaduescu si ni se garantédia drepturile cele mai de capetenie civile si politice ale tieriloru celoru libere; ér' mai alesu dreptulu celu mare de a luá si poporulu parte la facerea totoruru legiloru si la punerea la cale a totoruru trebiloru, cari privescu binele lui. Acum séu niciodata se va adevéri in privinti'a tierii nóstre cuventulu: „cum iti vei asterne, asia vei dormi.“

Acum nu ne vomu potea plange mai multu de nimene, ci numai „de nepasarea séu slabiciunea nóstra,“ déca vomu suferi in tacere intr'un'a séu alt'a reulu celu vechiu séu nedreptatea timpuriloru trecut.

Asta stare a lucruriloru a indemnatu deci dara pe tóte popórale imperatiei a'si cautá cu statornicie pe calea legiuita tóte drepturile ce li se cuviniu. Si pe di ce merge vedemu, cá cei ce'si cunoscu drepturile sale si sciu ale apará cu barbatie, dobandescu in urma, ce li se cuvine; pentruca Dumnedieu este in partea celoru asupriti, ce ámbra dupa dreptate (strigari prelungite de: bravo!)

Unde din cele mai scumpe drepturi ale nóstre, ce ni s'au intaritu prin constitutiunea din Decembre 1867, este dreptulu neaternarii biserice nóstre ortodoxe de cátra amesteculu deregatoriiloru administrative lumesci in trebile ei cele din launtru, anume bisericesci, economice si scolare; dreptulu de a se organizá biserica dupa trebuintele ei; de a stapani si a administrá averea bisericesca, si anume fondulu religionariu gr. or. dupa hotarirea ctitoriloru in folosulu cultulu, alu legii si pentru sustinerea

clerulu, a scóloru confessionale si altoru asiediminte ale biserice nóstre si de a priveghia si a conduce scólele si asiedimintele acestea spre binele biserice si spre folosulu, inaintarea si usurinti'a poporulu nostru; — cu unu cuventu, dreptulu autonomiei biserice dreptu-credinciose. (Strigari de bravo!)

Acestu dreptu vechiu alu biserice nóstre, garantatu de preainaltulu imperatu alu Austriei la luarea Bucovinei, prin asigurarea vechiloru drepturi nationale si bisericesci ale tierii, a asia numitulu „status quo,“ si de atunci incóce si prin unu numeru mare de legi si rescripte imperatesci, — s'au innoitu si s'au intaritu in chipulu celu mai formalu si respicatu prin constitutiunea din Decembre 1867.

Atátu in puterea vechiloru drepturi, legi si ordinatiuni, cátu si a constitutiunii amintite, s'au facutu de multi ani si pana in dio'a de astadi necontenitu toti pasii ce érá cu potintia, pentru cá se se întórca biserice nóstre neaternarea ce i-se cuvine pe temeulu asiediaminteloru apostoloru si a s. canóne, precum si alu trebuinteloru de fatia. Clerulu, mirenii, scaunulu bisericescu, diet'a Bucovinei, cu unu cuventu, tóta tier'a au cerutu in multe renduri dela ocarmuire dreptate si desrobire pentru biserica nóstra, si anume invoirea unu congressu bisericescu eparchialu, constatoriu din preoti si din mireni, pentru organizarea si administrarea trebiloru respective ale eparchiei. Pentru-cá toti fii biserice, tóta tier'a este incredintiata, cá numai dela implinirea acestei cereri dreptate si intemeiate aterna viéti'a, in florirea si viitorulu biserice nóstre, starea cea buna si multiamitóre a cultulu, bisericeiloru, a scóloru, a preotiei si a poporulu dreptu-credinciosu din Bucovin'a (strigari: adevératu este, bravo!)

Acestu dreptu de autonomia bisericesca, de care se bucura tóte celelalte confessiuni in Austri'a, astadi pana si catolicii latini din Ungari'a, ér' anume coreligionarii nostri romani si serbi, din Ungari'a si Transilvani'a — ni s'au refusatou noue bucovineniloru pana in dio'a de astadi, subt felurite cuvinte si traganari, de si insusi senatulu imperialu mijloci-se in unanimitate inainte de doui ani la ministeriu, pentru a ni se implini drept'a nóstra cerere (strigari: bravo!)

Indatorirea ministeriulu din urma, asia numitu parlamentariu, si mai liberalu de cátu tóte cele de mai inainte, si fagaduintele sale solemne de a nu lasá drepturile constitutionale numai pe harthia, ci ale aduce cu din adinsulu la implinire pentru tóte popórale, — au facutu si pe Bucovin'a, — pe acésta tíera de Dumnedieu binecuvantata, dara de ómeni prea multu timpu uitata, nesocotita si strimbatatita (strigari sgomotóse de: adevératu este, bravo!) — a asteptá dreptate pentru biserica nóstra, cu atátu mai multu, pentru-cá intr'o tíera constitutionalu implinirea legiloru aterna numai dela ministeriu, elu fiindu singuru respundetoriu pentru acésta.

(Va urmá.)

Transilvani'a.

Blasiu, 9 Juniu st. n. (Adunarea senatulu Siolutianu.) Aceia din lectorii nostrii, cari vorufi cetitu carticic'a titulata: „Fundatiunea fericitului Alesandru Sterc'a Siolutiu, archiepiscopulu si metropolitulu gr. cat. de Alb'a-Jul'a. Blasiu 1870,“ voru si cunosce indata, ce denóta titulu pusu la acésta correspondentia; cá-ci pe cele 47 pagini, adeca in documentulu de fundatiune si in insusi testamentulu mitropolitulu Alesandru (dela pag. 29 inainte) se coprinde tóte dispositiunile facute de fundatoru. Dupa-ce inse sunt prea puçini acei cari cunoscu documentele acelea; dupa-ce inmultirea fonduriloru cere firesce luare de dispositiuni noue, in sensulu si spiritulu aceluor acte de memoria eterna; in fine dupa-ce insusi fundatorulu a voitu, cá ratiunile (socotelile) se se inchieia in fiacare anu, apoi se se face cunoscutu si clerulu, — asia se intielege prea bine, cá acelea se si publica pe calea sa. Inse si pana atunci credemu cá va interessá pe publiculu celu mare, cá se scia macaru atát'a, cá barbatii mireni alesi cá se compuna senatulu administrativu alu fonduriloru Siolutiane impreuna cu dd. membrii capitulari, in frunte cu Archiepiscopulu-metropolitulu, au fostu invitati la lucru pe 7 Juniu, dara asia, cá cei cari se afla totu odata in asia numitulu directoriu, au venit cu doue dile mai inainte, cu scopu de a cercetá cu de ameruntulu tóte socotelile; a'si dá opiniunea asupra totoruru lucruriloru de preste anu, a prepará budgetulu anululu viitoru, totudeauna avendu in vedere dispositiunile fundatorulu coprinse in partea B. a instrumentulu de fundatiune, relative la regularea burseloru (stipendie),

pensiuniloru, salarieloru etc. destinate se face din veniturile anuali, precum si a ingrijirii elocareá noueloru capitaluri, séu cumperarea de dominie conformu vointiei fundatorulu, apoi administrarea aceluora in regia, séu darea loru in arenda etc. etc.

Tóte acelea agende se terminara de cátra acelu colegiu compusu asta-data din 23 membrii reprezentanti ai clerulu si poporulu, in patru dile, cu o diligentia si precisiune demna de a fi imitata de cátra ori-care alta corporatiune, conformu programei tiparite ce se aflá dinaintea fiacaru membru. Se prea intielege, cá ori-candu presidiulu e pusu in mani sigure, precum este si in acésta epoca celu din Blasiu, ori-candu membrii adunati se inspira de unu singuru scopu, si déca diferu in pareri, acea diferentia se reduce numai la cestiunea de a face bine, mai bine, fórté bine, fara nici o alta consideratiune laterale, atunci desbaterile mergu cá riulu limpede, dialectic'a incarcata de frase in florite lipsesce cu totul, presedintele e instare se resume propunerile si amendamentele cu multu mai usioru, votantii se cunosca indata statulu cestiunei, se'si dea voturile in deplina cunoscentia de cauza.

Dintre membrii civili invitati au lipsitu, mi se pare, numai cinci, unii din cauza de sanetate, altii din altele. Dupace fu ascultatulu raportulu en detail despre starea actuala a fundatiunei si opiniunea ven. capitulu asupra dispositiuniloru ce aru mai fi de luat pentru prosperarea ei, s'au datu in discussiune proiectele care ar fi a se adoptá in sensulu §-lui III din literele fundatiunei, s'au ascultatulu parerea avocatulu archidiecesanu asupra restantieloru de taxe urbariali remase la orasienii din Blasiu, cum si asupra unu altu procesu perdutu din negrij'a unu altu avocatulu, precum au adevératu insusi tribunalulu reg.; s'au cercetatu pe largu starea actuala a dominiulu Springu, luandu-se totu odata mesuri mai bune cu scopu de a dá unu venit mai bunu, de si inca prea modestu, din caus'a multoru investitiuni si reparaturi; érá dupa-ce s'au censuratu tóte ratiunile, s'a facutu revisiunea si scoterea cassei, care s'au aflu in ordine perfecta, se cercetá si budgetulu preliminaru pe a. 1880/1, carele apoi in siedinti'a comuna din 7 Juniu se votá §-u de §-u cu óresi-care modificari. In cátu pentru mosii de cumparatu, s'au aratatu vre-o optu, dintre care inse aru conveni numai doue. Fire-aru in tier'a acésta si optudieci de vendiare, se cere inse o adevérata agerime de minte practica, pentru-cá cumparatoriulu se nu fia pacalitu; de aceea comisiunea alésa si insarcinata cu acea missiune a luatú asupra-si o respundere grea. Déca unu dominiu nu va aruncá celu mai puçinu 6% venitu curatu si siguru, déca nu pe fiacare anu, incai pe unu ciclu de 9—10 ani luati unulu cu altulu, atunci nu merita se'si ia cineva atátea griji, labóre si respundere asupra sa. Dominie trebuie se se cumperé, cá-ci acésta e voi'a fundatorulu, dara si precautiunea trebuie se fia mare.

Din ratiociniu insemnamu aci numai urmatóriele cifre: Dela mórtéa fundatorulu (Sept. 1867) sum'a de 68 mii fl. remasa in bani s'a facutu preste 300 mii fl.; prin urmare este de unde cumpará dominiu si totusi se remana capitalu spre a cresce unu fondu nou de alti 250,000 (§-u IV.)

Venitulu pe a. 1880/1 e preliminaru cu 17,981 fl. Din acela se inpartu burse (stipendie) la studentii si scolari, 3 de cáte 400. 2 cáte 300. 6 cáte 200. 8 cáte 60 fl., in suma totala de 4080 fl. Cu acésta ocaziune se decise, la insasi propunerea presidiulu, cá se se dea, dupa inpregiurari, si la cáte unu elevu de pictura (desemnu) si de musica cáte o bursa, spre a incuragiá si artele liberali, pentru-cá (o dicemu noi dela noi) celu puçinu in biserica se scapamu de cantareti sbieratori séu mormaitori pe nasu, cá hogialii si dervisii mohamedani, se dispara odata si santii manjiti, in fine se scape si familiile nóstre de atatea caricaturi, se se desvólte gustulu bunu, ce are influentia, adesea decisiva, chiaru asupra generatiunei de prunci. S'a mai decisu, cá crescéndu veniturile, se se dea bursa si la cáte unu elevu eminentu si cu portari bune dela scólele militare.

In pensii la 11 preotese veduve, cunoscuté cá matróné cu portare de modelu, s'au votatu 1600 fl.

Pentru 3 biserici lipsite cáte 50 fl. 150 fl. Biblioteca seminarulu archidiecesanu 60 fl. De premie la studentii buni 60 fl.

La salariu de professori s'au adaosu din acestu fondu de ocamdata 1100 fl., anume la catedr'a de dreptulu canonicu 400 fl. la a profesorulu de cantari 400 fl. la o docenta in scólele de fetitie din Blasiu 300 fl. (pentru care felicitamu pe sexulu femeiescu). Unele suplemele modeste de plata se mai votara si pentru: avocatulu archidiec. 200 fl., silvicultoru 160 fl., architectu 54 fl., administratorulu fonduriloru 300 fl., notariulu direct. 100

*) Vedi Nr. 40 alu „Observatoriulu.“

**) Despre acésta adunare s'a publicatu o brosiura intitulata: „Prim'a adunare poporala in caus'a autonomiei biserice dreptu-credinciose din Bucovin'a tinuta in Cernautiu in 11/23 Juniu 1870.“ Se vede inse cá acea brosiura séu cá nu s'a prea expanditu printre romani, séu cá coprinsele ei dupa diece ani s'a stracuratu din memoria. Rogu deci cá on. redactiunea se binevoiesca a face locu in colónele „Amiculu familiei“ intregu raportulu de mai susu, pentruca prin acésta credu cá se voru reinprospectá lucruri de inportantia pentru intregu publiculu romanescu. Raportulu memoratu se afla publicatu in brosiur'a amentita incepéndu dela pagin'a 14 sequentia M.

fl. că remeratiuni, éra între amerunte vedemu si o sumusiói pusa si pentru ingrijirea maretului si prea frumosului monumentu alu fericitului mitropolitu Alexandru. Totu restulu venitulu se adauga la fondu, că se crésca neincetatu, că-ci trebuintiele sunt legionu si nu s'aru potea acoperi nici cu venitulu dela 10 milióne fl.

Despre caldurós'a ospitalitate cu care au fostu primiti si asta-data membrii civili in Blasiu si mai alesu in resiedinti'a si la més'a Escelentiei Sale domnulu mitropolitu Ioanu, voru scí se ve spuna din membrii civili cari au participatu la lucrările acelu senatu.

Granele de tómnă au suferitu in acestea regiuni fórté greu in cursulu ernei, in cătu multe au fostu arate pentru semenatu de popusioiu (cucurudiu.)

Secet'a din Aprile adusesse pe locuitori in desperatiune; dara ploile din Maiu si acestea vre-o trei ploi din Juniu au indreptatu multu campurile, si de nu va intreveni vreo alta catastrofa elementaria, se póte că se avemu o recolta bunicica. Viile căte au apucatu in érna ingropate, promitu unu culesu preste asteptare bunu.

Dela Turd'a avemu sciri, care ne punu in perspectiva pe Augustu o adunare generala a Asociatiunei Transilvane, din cele mai cercetate. Numai cătu multi din publicu reclama, că nu primescu mai nici o scire despre activitatea de preste anu a comitetului din resiedinti'a Asociatiunei. Aceia ce reclama in sensulu acesta, „au dreptate, dara n'au dreptu se reclame. Organulu Asociatiunei este cassatu de doi ani din consideratiuni economice. Pána esia acea fóia, membrii esteri affá de doue ori pe luna regulatu despre totu ce se face in centru; vedindu si listele contribuentiloru la fondu, isi mai aduce aminte si de tacs'a modesta de 5 fl. ce are se numere fiacare pe anu. Astadi inse dn. cassariu este spre marea parere de reu a sa, scutitu mai preste totu de inregistrarea taxelor.

In cătu pentru activitatea comitetului, noi asiguramu că acela nu lasa afacerile Asociatiunei uitate si că la tóta trebuinti'a se tñu siedintie menstruali; dara déca cele mai multe despartimente se paru a fi uitatu, chiaru de existenti'a propria; déca la doue sectiuni n'au intratu de cătu unu singuru operatu in doui ani, éra la a trei'a se afla in revisiune totu numai cele intrate in a. 1878, ce vina are comitetulu centrale?

Se intréba că unde sunt Analile votate in a. 1879 spre a se publicá. Noi din partea nóstra amu anuntiatu inca din Martiu fasciculu I alu Analiloru publicatu in 9 cóle 8-vo mare, tipariulu elegantu, pretiulu fixatu de cătra on. comitetu cu 90 cr. 2 lei noi franco de porto. Déca alte foi periodice nu le-au anuntiatu, ce stricamu noi? Secretariulu redactoru ar mai avea manuscrupu pentru unu fasciculu? dara unde sunt spelele si revisiunea?*)

Banchetulu independintiei romane la Paris.

(Urmare si fine.)

Toastulu d-lui Camille Farcy.

Dati'mi voia, domniloru, se respundu prin câteva cuvinte la toastulu ce d. Calligari a radicat in termini atátu de elocinti pentru press'a francesa. Asiu fi doritu, că o voce mai autorisata de cătu a mea se se radice in mediloculu vostru spre a ve spune cătu de caldurós'e simpathii nutresce press'a republicana pentru frumós'a vóstra tíera. Inse, d. Calligari nu s'a marginitu a ve propune se beti pentru press'a francesa, elu v'a disu, cu o bunavointia de care modesti'a mea s'ar poté simti atinsa, déca n'asiu fi in mijloculu unei adunari de amici, că sfortiarile mele personale au contribuitu póte la rezultatulu finalu pe care ilu ambitioná diplomati'a vóstra, si v'a propusu a bea in sanetatea mea. Astfelu sunt silitu a reinoui tiei vóstre oferirea serviciiloru mele si a ve multiami din adanculu ánimiei pentru transportulu cu care ati respunsu la o propunere atátu de magulitóre pentru mine. Facu acésta fórté simplu, de óre-ce n'am, cá d. Legrand séu cá d. Talendier, art'a de-a tiné multiamirile suspendate de buzele mele, inse emotiunea mea ve va convinge despre sinceritatea cuvintelor mele.

Iubescu Romani'a, pe care o cunosc, in care am locuitu, iubescu pe Romani. Eu ii credu chiamati la celu mai stralucitu viitoru, la regenerarea Orientulu, si voiu urmá in pressa campani'a ce am inceputu.

La unu toastu voiu respunde prin altulu, printr'unu toastu pentru maiestruulu vostru, pentru

*) Annalile fasc. I se potu comandá immediatu la comitetu.

acela care a creatu press'a in Romani'a, pentru acela care m'a invetiatu a cunósce Romani'a, pentru Rosetti, (aplause frenetice, strigate unanime de: traiésca Rosetti!)

Sunt astadi intocmai trei ani de dile, candu me aflamu in Bucuresci. Camerele proclamaseru independenti'a vóstra, o multime in deliriu ímplea stradele, unu cortegiu de principi se ducea dela biserici la palaturi, cantece de serbatóre resunau pe pietie. Me intorceamu la mine uimitu de acestu scomotu si meditandu asupra urmariloru acestui mare evenimentu, candu intálniu unu betranu care, aruncandu-se in bracia mele, imi dise cu lacrimile in ochi: „S'a facutu!“ Acestu betranu era d. Rosetti, presedintele camerei romane. Am intielesu in acelu momentu, cătu patriotismu contine acea áanima de vechiu revolutionariu, prin căte trude barbatii vostri de Statu pregatisera viitorulu si cătu simpathia merita unu poporu atátu de mandru de independenti'a sa recucerita. M'am juratu atunci de-a servi caus'a vóstra, pentru că este totu de odata si a nóstra, mi-amu ímplinitu promisiunea si voiu urmá oper'a mea fatia cu toti si in contra tuturor.

Marea gresiéla a Francesiloru este de a nu cunósce indestulu tíer'a care este servita de barbatii cá Rosetti.

Nu sunteti voi óre insasi civilisatiunea Orientulu? Nu reprezentati voi óre libertatea in acea regiune a despotismulu? N'aveti óre o constitutiune progressista? Nu posedeti unu gubernu care respecta vointi'a nationala si destulu de constitutional, pentru că unu vechiu democratú cá Rosetti, amicului lui Michelet, Manini, Garibaldi, Mazzini, se ilu póta servi cu onóre?

Domniloru, ve propunu se bemu pentru ilustrulu Rosetti, presedintele Camerei romane.

Toastulu d-lui Talendier.

Domniloru si, déca-mi permiteti a intrebuintiá acésta espressionu, scumpii mei amici!

Este pentru mine o mare onóre si o fórté viua placere că am fostu inviatu a serbá cu d-vóstra independenti'a Romaniei. Regretu că nu potu vorbi de tíer'a d-vóstre dupa cum asiu voi; dara n'am fostu nici-odata in Romani'a. Cu tóte acestea am unu numeru destulu de mare de amici romani, si printre ei amici fórté scumpi, si speru că imi va fi datu, cunoscéndu déjá ómenii, se cunoscú intr'o di si tíer'a.

Asiu voi se ve dicu, că respunsu la elocintele discursu ce audiramu, câteva cuvinte de simpathia, si asi voi chiaru se ve dau unu sfatu, acela de-a nu ne imitá prea multu. Nu tóte sunt bune de luat dela noi. D-vóstre, care sunteti junimea, adeca viitorulu tiei d-vóstre, profitati de lectiunile ce ati venit in cautati in Franci'a, dara nu ne imitati prea multu. Nu imitati pe nimeni; fiti voi insi-ve, fiti Romani, si cautati se inaugurati in lume o politica noua. Lumea are nevoia de o asemenea politica.

Cá toti aceia pe cari ii preocupa problemele viitorulu m'am intrebatu si eu adesea cum óre Orientulu european ar potea se ésa odata din starea de despotismu anarchicu in care a fostu aruncatu de domni'a turca si de gelosi'a Poteriloru europene rivale?

Pána acum revolutiunile de felulu acesta s'au facutu in genere supt influinti'a unei poporatiuni care, fiindu mai viua, mai inteligenta, mai energica de cătu surorile ei vasale, reusiá a atrage pe acestea in cerculu ei. Astfelu Piemontele a facutu Itali'a; astfelu Prussia a facutu Germani'a; astfelu Romani'a ar potea face Orientulu european.

Dara ar fi o solutiune mai frumós'a si mai dorita, si anume, că acésta evolutiune se se índepínésca pe cale pacinica si se fia rezultatulu unei federatiuni libere a natiuniloru astadi mai multu séu mai puçinu vasale Turciei.

Toti s'au temutu pentru d-vóstre de Russi'a, si nu dicu că ea n'ar fi de locu de temutu. Cu tóte acestea, déca este in lume ceva care se para invederatu, este că Grecii voiescu se fia greci, Bulgarii voiescu se fia bulgari, Serbii voiescu se fia serbi, precum voi Romanii, voiti se fiti romani. Nici un'a din aceste poporatiuni nu voiescu se fia russa séu germana. Asia dara aci este unu punctu de plecarea comunu.

Pe de alta parte, déca, la Plevn'a si pe multe alte campuri de lupta, armat'a vóstra a datu dovedi neresturnabile despre viteji'a sa, barbatii vostri de Statu, in consiliu, n'au datu nici ei probe mai puçinu neresturnabile despre marea loru dibacia, — sermanulu nostru d. Waddington scie ceva despre acésta — si potu dice in asta privintia, că cu o placere reutaciós'a, dara cu o fórté viua pla-

cere amu veditu modulu superioru cu care gubernulu nostru a fostu jucatu in cestiunea Evreiloru de barbatii vostri de Statu.

Se nu credeti, dupa modulu in care vorbescu in acestu momentu, că sunt contrariu egalitatii de drepturi pentru ori-cine ar fi, evrei séu altii. Sunt internationalistu si diu'a la care aspiru este aceea in care, pretutindeni pe pamentu, omulu ori-care si ori-unde ar fi, se va bucurá de plinatatea drepturiloru civile si politice. Nu sunt dara, in acésta privintia, inamiculu Evreiloru precum nu sunt alu nimenui altuia; inse refusu cu totulu de a luá dreptu o politica liberala séu egalitara acea politica care, supt culórea egalitatii pentru Evrei, tinde a stabili mai presusu de tóte natiunile domni'a biurocratiei, a Jidanisarii universale. Acésta domnia este déjá prea apasatóre la noi si a'siu potea citá barbatii insemnati din gubernulu nostru care a fostu cu multu mai multu ministrii d-lui de Rothschild de cătu ai Republicei francese. Francesii, in genere, nu prea intielegu multu din cestiunea romana. Inse cestiunea Evreiloru in Romani'a este un'a din acele pe care nu le intielegu de locu. Cu tóte acestea nu este de cătu o cestiune de aperare a teritoriulu romanu in contra rapacitatii lui Israil. Felicitu din tóta ánim'a pe barbatii vostri de Statu că au sciutu se se apere de invasiunea fiiloru lui Jacobu.

Asiu voi acum că ómenii vostri de Statu se mérga mai departe; asi voiu că ei se urmáresca, cu staruinti'a si dibaci'a despre care au datu déjá atâtea dovedi, alianti'a si federatiunea rasselorú din Orientulu european si pentru acésta asiu voi se'i vedu alipindu-se de progressele pacinice.

Esista in lume, mai alesu in Russi'a si in Franci'a, o scóla care se crede fórté inaintata pentru că ataca pe fatia pe toti aceia cari sunt partizani ai reformelorú pacinice. Recunoscú că este in genere mai greu — atátu de mare e réuavointia a classelorú conducétóre — de a face o reforma de cătu o revolutiune. Dara fiindu-cá unu lucru e greu, este óre acésta unu cuventu pentru a nu'lú incercá? Si daca prea adeseori progressulu a trebuitu se se índepínésca in modu violentu, este óre acésta unu cuventu pentru că totudeauna se fia astfelu? Nu admitu o asemenea necesitate si credu a ve potea dovedi printr'unu singuru cuventu ineficacitatea radicala a revolutiuniloru violente.

Presupunu, ceea-ce nu este, durere! de cătu fórté de presupusu, că prin cupiditatea lorú nesatiabila, prin orgoliulu lorú, prin nesimtirea lorú pentru suferintiele proletoariloru, prin crudimea lorú, clasele conducétóre voru ajunge a nu lasá celoru apasati de cătu refugiulu la armele desperarii. Presupunu că revolutiunea va triumfá, dupa cum déjá adeseori s'a íntemplatú. Óre, a dou'a di dupa triumfu, aceia cari erau exploatabili in ajunu, voru fi incetatu de odata de a mai fi? Evidentu că nu.

Ei bine, punu că unu adevéru neresturnabilu acestu faptu generalu in societatile omenesci, „că materiei exploatabila nu'i voru lipsi nici-odata exploatoarii.“ Déca voiti o formula in aparintia mai sciintifica, ve voiu dá urmatórea: „Egalitatea obiectiva nu e realisabila de cătu déca se radima pe emanciparea subiectiva.“ Cum voiti in adevéru cá cineva se fia egalulu ómeniloru liberi déca nu e mai intáiu elu insusi liberu, emancipatu in spiritulu seu, in consciinti'a sa, si capabilu de a se apará in contra promisiuniloru amagitóre ale politicianiloru si in contra vicleniloru totoruru acelora cari cauta a ve exploatá? Ei bine, acésta emancipare subiectiva póte fi ea óre realisata prin lovitur'a baionetei magice a unei revolutiuni triumfatóre? Nu; ea nu póte fi realisata de cătu prin aceea ce numimu „Educatiunea integrala.“ Inse cu educatiunea integrala si realisarea solidaritatii prin asicurantia universală, marea cestiune, cestiunea sociala póte fi resolvata. Ei bine, natiunea care cea d'ánteí va resolve acésta cestiune va fi, ori-care ar fi dimensiunea teritoriulu seu, natiunea cea mare, aceea care va servi celorulalte de modelu si de faru.

Cá francesu si cá reprezentantu alu poporulu francesu, urezu, sinceru si cu tóta caldur'a de care sunt capabilu, cá Franci'a se fia aceea care se ajunga la acésta gloria suprema; inse, déca Franci'a, sleita de atâtea opintiri, nu va potea realisá program'a Revolutiunii, program'a ei, testamentulu ei, alu Franciei, atunci urezu cá Romani'a se fia aceea care se aiba glori'a de a o realisá cea d'ánteí.

Béu pentru independenti'a Romaniei!

Pentru desvoltarea totoruru libertatiloru sale!

Pentru realisarea de către densa a totoruru progresselorú politice si sociale! („Romanulu.“)

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

— Desiu, 6 Juniu 1880.

Observatiune la corespondința din 5 Maiu a. c. din Nr. 36 alu „Observatoriului“ despre miscarile sinodale.

D. corespondente descriindu raportulu meu si alu d. G. Popu, se crede indreptatitu a vedé din acela, că numai episcopulu ar fi contrariu sinodalitatiei. Nu voiescu se turburu pe d. corespondente in credința sa, inse in interesulu adevérului, si alu causei prea momentóse sunt silitu a'i disputá convingerea si consecința dedusa din raportulu mentionatu, de órece atátu eu, cátu si d. Popu, dupa cum mi-am insemnatu, numai atáta amu referatu, „că ill. sa d. episcopu alu Gherlei la incercarile nóstre de a'i cunoşce opiniunea in acésta cauza, ne au respunsu că: „non est de tempore.“ Din acestu respunsu eu nu am potutu deduce, că episcopulu din principiu ar fi contrariu sinodalitatii si esoperarei sinodului pentru totudeauna, ci numai pentru tempulu de facia nu ar affá oportunu a se interprinde pasii intentionati. Asia ceva nici că ar putea prinde radecini in peptulu si cugetulu unui episcopu romanu gr.-cath. si cu atáta mai puşinu nu, de órece mai tóta inteligenti'a miréna stá din fii de preoti. éra fii loru inca numai acei pasi voiescu a'i întreprinde, prin care credu că voru putea secundá intentiunea si dorinti'a generale si a clerului. Eu sunt convinsu, că la tempulu ce'lu va affá mai oportunu d. episcopu dupa a sa convingere si iepregiurari — nu va esítá a convocá sinodulu diecesanu micstu, in care singuru s'ar putea regulá cu mai bunu succesu agendele clerului, bisericeloru si ale scóleloru, si s'aru putea complaná diferentiele escate, dara ardiende, in unele comune intre parochii si poporenii, dupa dorintia, fára inse cá mireni se pretinda in sínóde o influentia, care dupa canóne si usulu vechiu sanctionatu nu le-aru compete. G. Manu.

Veterinariu.

(Urmare si fine.)

VIII. Limbariti'a.

Ea se face subt limba. Pe partea de desubt a limbei se facu nisce fire galbine cá cér'a, ce urmédia a infocá tóta limb'a, acoperindu-o cu unu coloritu rosii si apoi vînetu, trece in putrejune se estinde in intestine si vit'a-i mórtá. Candu morbulu a apucatu in laintru limbei este putrejune, speranti'a inca a trecutú.

Cá se poti curá acésta bóla, respective se poti face operatiunea de lipsa, vit'a trebuie trasa josu, si se trage asia:

Ia 2 funii (sténguri) scurte si un'a lunga, cu un'a funie scurta legi laolalta parechiesce picíórele dinainte, ér' cu alt'a celea dinapoi la pinteni. Funi'a cea lunga o legi de capu, o frangi printre picíórele dinainte, infasiuri cu ea printre mijlocu si tragi funea printre celea dinapoi, unu omu tine de ea. Vit'a cade josu, celea doue scurte se tragu la olalta in cátu se vina tóte patru picíórele unulu lánnga altulu. Cauti doui pari grosi, lungi de 1 1/2 stengenu i bagi pe deasupra crucisii cá X unulu dela drépt'a la sténg'a si altulu dela sténg'a la drépt'a. Vit'a remane culcata pe spinare si cu vírfulu corneloru in pamentu. Doi ómeni tínu cu umerii la délu de pari, unulu tine la capu, cela intinde de funi'a lunga cátu póte. Tíndu-o asia pricepetoriulu ia locu preste grumadi.

Cu unu briciu infasiuratu cu o carpa asia, cátu vírfulu ascutitu se remana numai de 1" afara, preceptorulu scóte limb'a vitei, apasa cu briciulu unde se afla firele galbine facéndu una gaura de una lature, ér' de cealalta lature a limbei alt'a, in distantia asemenea pe lungulu ei. In gauri se pune piperu pisatu meruntu si vinarsu (rachiú).

Efectele acestei bóle sunt nemancarea si imflarea.

* * *

Alta specia a limbaritiei e un'a besicutia alba ce se arata de desubtulu limbei la radecina. Animalulu atacatu astu modu isi tine gur'a cascata, balelei cura si nu póte manca, budiele si mai alesu marginile matiuului desiertatoru atáta se imfla cátu sclipescu cá glaj'a (sticl'a.)

Ia o sula spargei besicutia de subtulu limba si'i va trece indata, apucandu-se de mancare.

IX. Maselele.

Cáte o vita are masele rele, puse in ordine ne-regulatá si strebate asia, cátu inpiédaca rumegarea nutrementulu, multu timpu nu póte rumegá din caus'a dorerei ce intimpina. Vit'a patimasia se usca pe picíóre fára cá omulu nepriceputu se cunoşca causele; ea nu va capeta carne in vécu cu astfelu de masele.

Déca omulu le cunoşce de plinu ceea ce este usioru se afle, ia nisce clesce, le acatia de ele, lovesce cu pumnulu in clesce si maséu'a cade afara.

X. Napadirea sangelui in capu.

Vedi vit'a cu totulu superata perulu i se sbérlesce, uneori se si trantesce la pamentu. Cauta la nasu si vei vedea celea 2 vine cari mergu alaturea dealungulu nasului. Imflata cá 2 vergele, si alta pe peptu de a sténg'a asemenea.

Inpunge cu sul'a acelea vine, se curga din ele sange.

XI. Sangeratu.

Prin ostenéla vit'a se sangerá, o vedi superata lasandu'si urechile in josu, déca le pipai, sunt reci cá ghiati'a.

Desfai urechi'a in laturi cátu poti de afundu, cre-stédiá-o cu unu cutítu ascutitu pe din laintru, in form'a acésta

 cá se curga sange si o bate cu unu betisioru.

XII. Scal'a.

Candu vit'a nu capeta apa de ajunsu, atunci noi dicemu cá face scala. Acea se face la unghi'a piciorulu pana in pinteni; déca pipai locul elu arde. Tine

vit'a in locu ridica'i piciorulu si cu unu cutítu ascutitu bine taia din pinteni pána curge sange, atunci cu unu betisioru de alunu bate mereu din susu de pinteni, fré-ca'i bine cu sare merunta si lasa vit'a se umble. Candu scal'a este periculósa, déca adeca unghi'a s'a imflatu dejá, acésta operatie nu fólósesce nimicu. Lasata de sine bub'a va cóce si sparge la care casu vit'a patimesce 1—2 luni.

Pentru-cá bub'a se sparga mai curendu, ia unu galbinusiu de ou, pune'lu pe carpa, intinde'lu, sara'lu bine si oblogiesce piciorulu patimasiu cu elu; acésta se o faci sér'a si diminéti'a pána ce trece. Oblogial'a trebuie legata bine, se nu cada.

Spala piciorulu cu apa rece totudeaun'a inainte de alu legá. Negligenti'a produce urmari triste.

XIII. Splin'a.

Vit'a se imfla cá o bute si fára ajutoriu crépa in scurtu timpu. Da-mi-te dara fára intardiare, numera trei cóste dela flamendiare inainte, mai intaiu de a sténg'a apoi deadrépt'a, susu lánnga spinare. Ia o sula, implanta-o afundu de 4 degete. Déca sul'a lasata singura se misca ai nimerit'o. Sul'a trage-o afara. Cu unu cutítu incrésta'i si vírfulu códei, se curga sange.

XIV. Urinu-sange.

De multe-ori din o trasetura estraordinaria vit'a urina (pisia) sange; acésta-i caus'a desnodarei unoru parti intestinalé.

Dá la vita in tóta dio'a pána incéta patim'a câte 3 dl. de vinarsu tare de drosdie séu in lips'a acestui'a de prune, la tóta intemplantia inse are a fi cu taria aprópe de spiritu.

XV. Uscatiune.

Vit'a-i superata, se usca pe picíóre, scade din di in di, cautandu-o nu dai de semnele altei bóle. Da'i de doue ori pe di câte 3 dl. vinarsu de drosdie, cá se'i curetie stomachulu, care nu póte functiuná regulatu din caus'a napadirei unoru viermi.

XVI. Zimbrii.

Observedi cá vit'a scade pe di ce merge pána mai inghiatia de slaba; ea nu manca cu gustu si'si feresce gur'a candu nutretilu i trece prin gura. Deschidei gur'a cautai zimbrii cu 2 crengi si taie'i cu nisce fór-feci bune cátu de josu, fréca'i cu sare merunta cá se curga sange.. J. P. J.

N. B. Déca amu publicatu acestu specimenu de veterinaria poporala, tramisu noue de cátra onor. nostru abonatu J. P. J. n'amu facut'o cu scopu de a recomená, séu a propagá astfelu de metode problematice, ci mai virtosu cu scopulu de a dá probe despre primitiv'a stare in care se affá inca la mass'a poporului nostru sciinti'a veterinara, si barbar'a metoda usitata inca la curarea viteloru a acestei mari si inportante parti a capitalulu economicu alu unui poporu. Nu incape nici o indoiala, cá continuanduse aceste metode, vitele in locu de a fi vindecate, voru per'i si se voru inpuşiná si mai multu.

Este credemu deci timpulu supremu, cá autoritatele nóstre competente si institutele nóstre de invetiamentu se isi indreptedie privirile cu tóta seriozitatea si asupra sciintiei veterinarie, ce in anii din urma au facutu progresse fórté mari. Este o necessitate imperativa, cá din multele stipendii ce se dau pe fiacare anu la studenti, din diferitele fundatiuni, se se dea stipendii pe fiacare anu si la câte 2 pána la 4 studenti, cari studiandu sciinti'a veterinara atátu in teoria cátu si in practica, se fia apoi aplicati cá professori pe lánnga institutele nóstre teologice si pedagogice, pentru cá asia, cunoşcinti'a veterinara se se latiésca si la poporulu nostru. Dar si pána atuncea, veterinarii si economii nostrii aru face fórté bine, déca atátu prin graiulu viu, cátu si prin péna s'ar grabí a combate acele absurditati veterinare prin armele sciintiei adeverate si a invetiá pe poporu, cum se isi ingrijésca de vit'a bolnava. Din partene declaramu, cá colónele acestui diariu voru fi totudeauna deschise pentru respandirea luminei si a adevérului si in acésta privintia.

La lucru deci veterinari, cá timpulu a sositu.

Red.

Locu deschisu.*)

— Aciliu, in Maiu 1880.

Multu Onorate D-le Redactoru!

In Nr. 40 alu pretiutulu diariu ce redigeti, a aparutu sub rubric'a „Locu deschisu“ o corespondentie, subscrisa de unu participante la alegerea postulu de capelanu pentru parochi'a gr.-or. din Aciliu.

Precum se cunoşcu paserile de pe pene, asia se póte cunoşce si participantele de pe corespondenti'a sa, care cu respectu la persón'a subscrisului si alu actului de alegere, nu coprinde nici mai multu nici mai puşinu, decátu neadeveruri grosolane, si insinuari demne de autorulu loru. — In acea corespondentia, dupa ce caracterisédiá pre tatalu meu, actualulu parochu de unu trecutú miserabilu, dupa ce inputa omeniloru cá de ce si-au exercitatu dreptulu de alegere, si de ce au venitulu la biseric'a mai multu cá altadata, se apuca de mine, si me mesura cu metrulu, me dechiera cá nu asiú fi asia de inaltu cá dlu Metiu, contra candidatulu meu.

Fiemi permisú si mie a face câteva observari.

Actulu alegerei a decursu in cea mai buna ordine, si alegatorii s'au prezentatu in numeru destulu de mare, spre a dovedi odata pentru totudeauna, cá moralitatea trebuie se triumfedie.

Inca cu septemani inainte poteai vedé pe dlu Metiu ámblandu din casa in casa si oprinduse ostenitu de drumu la carcim'a satului spre a se recorí de ferbintiile ce i le casináu ómenii din comuna prin refusulu loru de a'i dá votulu d-sale. — Ici colea mai affá câte unulu doi, cu cari zavorinduse mai multu si lasanduse in negociatiuni, i promiteau in starea loru

*) Pentru articlii ce esu sub acésta rubrica, redac-tiunea nu ia nici-o respundere asupr'a sa. Red.

anormala, cá voru votá pentru densulu, ceea ce facu pre dlu Metiu fórté fericitu, si asia in starea acésta nu vedea de soşi'a sa bolnava pe patu si de copilasii sei, ci isi petrecea risipindu'si banisiorii, si câte odata uitandu unde se afla, trebuia dusu de consocii sei acasa, pe care elu de fericitu ce erá nu o ar fi aflatu, „a treia di de santele Pasci dupa amediadi“ a. c. clatinanduse astfelu in sperantie, de a fi preste câteva dile preotu si apoi a face ordine si moralitate in comuna.

Mai audiai pe câte unii intrebandu'lu, „de ce n'ai remasu in Resinari cá directoru acolo, cá-ci aveai 500 fl. v. a. si vii la noi numai cu 130 fl. v. a. adeca cu a trei'a parte din venítulu parochulu?“ — Elu le spunea cá iubirea ce o are cátra comun'a sa natala, ilu face se se jertfésca, pe candu ómenii bine sciau, cá pe Metiu lau alungatu din Resinari, cá pe unu omu care nu iubese nimica mai multu cá ceart'a, si care isi intrebuintédiá puşinele cunoşcintie intru de a tiese intrige si revolte pe unde a amblatu, si asia ómenii fára se asculte argumentele lui, si bajocurile ce le puneá pe ómenii din comun'a Resinari, isi cugetau: „la noi iti va amblá si mai reu“ si asia pregatiti inca de multu despre trecutulu lui, patianiile lui, bataile ce le au luatú prin carime, si ruptulu picíóreloru pe dealuri, si alte multe fapte imorale demne de unu aspirante la preotie, pe care mie'mie rusine cá le mai amintescu, au venitú cu ánim'a limiscita la alegere in numeru considerabilu, cá nu cumva se se faca vreo presiune, si se fia alesu unu omu de calibrulu lui Metiu, care ar neferici comun'a inca pe vreo jumetate de secolu.

Cu unu astfelu de trecutú ce ilu are contracandidatulu meu, eu de siguru cá unulu, ce amu fostu cu ómenii in comuna, si leamu servitu spre multiamirea loru, si a autoritatiloru superióre, imi era lesne reusita, fara cá se promitu cuiva unu banutiú, séu unu paharn de vinu, necum buti, precum bine i place a minti dlui participante. — Da contracandidatulu meu si-au facutu datorinti'a in punctulu promissiuniloru, si a si inplinitu in fapta, adunandu pe clientii sei la sine dupa alegere si dandule de beutu, ceea ce eu nu am facutu, nici voiú face.

Cá eu asiú fi ámblatu prin scoli, dara scolile n'au trecutú prin mine, dovedescu testimoniile mele gimnasiale, clericale, si cele de calificatiune pe ambe carierele, estradate din partea Venerab. Consist. Archid., dovedesce purtarea mea, in urm'a careia am si primitu cele 110 voturi fára promissiuni, dara nu cele 34 capetate de mila, dupa cum dicea ómenii „datii si lui seraculu vreo câteva, cá e rusine se nu aiba si elu baremu cátu de puşine, cá scimú cá popa nu'lu vomu mai vedea.“

Declaru deci, cá lucrurile au mersu in cea mai buna ordine, si autoritatele nóstre superióre isi voru face datorinti'a, fara cá se fia provocate din partea dlui participante, care ar trebui cunoşcënduse pre sine si defectele sale, se fia mai cu crutiare in atragerea atentiei.

J. Popoviciu,
teologu abs. si invet. in Aciliu.

Concursu.

Pentru statiunea de invetiatoriu la scól'a romano-magiara comunale a comunei Szikevicza in comitatulu Severinu.

Emolumentele sunt:

1. 300 fl. v. a. salariu anualu,
2. 16 metre kub. de lemne,
3. locuinta buna si un'a gradina de legume.

Cei ce dorescu a concurge la acestu postu vacantu sunt indatorati a documentá:

1. Etatea si religiunea,
2. Studiele absolvate,
3. Capacitatea castigata de invetiatoriu,
4. Sciinti'a limbelor,
5. Aplicarea de pána acuma.

Concursele provédute cu timbru legalu si adressate cátra inaltulu ministeriu reg. mag. pentru cultu si invetiamentu, sunt a se substerne pána in 20 Juliu a. c. la comitetulu administrativu alu comitatulu Severinu in Caransebesiu.

In fine se observédiá, cá invetiatoriuulu denumitu va avé a provédé si datorintiele cantorulu, si cumcá concurse trimise intardiatu séu neinstruate dupa punctele de susu, nu se voru luá in considerare.

Din siedinti'a scaunulu scolasticu tinuta in Szikevicza in 20 Maiu 1880.

(19) 1

Stefanu Petrutiu,
primariu cá presiedinte.

Anuntiu literariu.

Au aparutu de subt tipariu si se afla de vendiare la W. Kraft in Sibiuu opulu:

Resbelulu orientалу ilustratu

de

Dr. A. P. Alessi si Massimu Popu.

Pretiulu eleg. legatu 8 fl., bros. 6 fl. v. a.

Pe cátu va mai ajunge inca marginítulu numeru de esemplare din premiulu coloratu „Ocuparea Plevnei“ cumparatorii acestui opu ilu voru primi gratis, éra cei cari voiescu a'lu avea incadratu, voru avea a mai plati 2 fl. 70 cr. v. a.

(18) 6—12

Paul Cieslar,
librariu — editoru in Graz.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.